Het elastiek met de knoop

Grazyna wil haar dinsdag voor de rechter,
Maciej wil het wegstrepen.

Inhoudsopgave

1. Om twaalf uur wordt er gegeten
2. Niemands werknemer
3. Drie bladen uit de map
4. De brief die zij niet schreef
5. Twee bezoeken in één week
6. De oven houdt het niet
7. Buiten de zaal
8. Een kroket aan de overkant
9. Zes weken, misschien langer
10. Twaalf vierkante meter
11. De printer gaat terug
12. Veertien april, tien voor twaalf

Hoofdstuk 1- Om twaalf uur wordt er gegeten

De wortels kwamen in zakken van tien kilo en in elke derde zak zat er een die zacht was aan de kop. Grazyna haalde hem er met twee vingers uit en legde hem op de hoek van de snijtafel, bij de andere drie. Onder het hoge raam stonden nog zeven zakken tegen de plint. Het licht kwam in deze weken schuin de keuken in en hield op bij de weegschaal.
"Dunner," zei ze.
Amal hield haar mes omhoog. "Dit is dun."
"Dat is een balk. Die is om half twaalf niet gaar."
Amal legde de wortel neer en sneed hem in vier, en de vier in repen. Ze werkte hier vier maanden en ze sneed nog altijd per stuk, alsof er iemand aan tafel zat die het zou nakijken. Grazyna duwde er drie tegen elkaar, ging in acht halen door het blad en schoof de repen met de rug van het mes in de bak.
"Hoeveel moet erin?"
"Achtendertig kilo."
"En dan?"
"Dan is er voor morgen niets." Ze zette de bak op de weegschaal, keek naar de naald en haalde er twee handen uit.
De gangdeur ging met een schouder open, want met de klink lukte het al zes jaar niet. Mazen kwam binnen met vier bladen tegen zijn borst en bleef op de mat staan, zoals hem drie keer was gezegd.
"Mevrouw Wojcik."
"Op die mat kan niets staan. Daar komen de karren langs."

Hij deed twee stappen en legde de bladen op het droge eind van de tafel, naast de weegschaal. Ze waren warm. Vier kolommen, met een lat getrokken: kamer, naam, wat niet, waarom niet. Veertien regels in blokletters.
"Veertien mensen," zei hij. "Zes geen varkensvlees, dat weet u. Twee geen vlees. De mevrouw van 108 mag geen zout, dat is van de dokter, dat staat achteraan. En drie kinderen kunnen geen melk."
Grazyna veegde haar handen aan haar schort en pakte het eerste blad bij de hoek op.
"Wie heeft u dat gevraagd?"
"Het stond in drie schriften en nergens hetzelfde. Bij de balie één lijst, bij de verpleegkundige een andere, en hier aan de deurpost hangt er een met een naam die in december is verhuisd." Hij wees met zijn kin naar het blad dat met plakband naast de deur hing, de hoeken omgekruld van de stoom.
"Ik kook geen veertien keer."
"Nee. U kookt twee keer en u zet voor drie mensen apart iets weg. Dat is wat hier staat. Minder werk, niet meer." Amal lachte in de wortels.
Grazyna schoof de bladen onder de weegschaal, met de hoeken eronder, zodat de afzuiging ze niet pakte. "Waar hebt u dat geprint?"
"Met de hand gaan die kolommen scheef, en dan leest niemand het." Hij trok de mouwen van zijn jas recht. "Ik heb twaalf jaar de boeken gedaan voor een bedrijf met zestig man en veertien vrachtwagens. Zeep, olijven, naar Beiroet en terug. Ik kan ook uw bestelling doen. Een uur per week."
"De bestelling doet Reinilde."
"Reinilde doet de bestelling donderdag om vijf uur, en dan is donderdag al voorbij."

"In de bijkeuken staan twee kratten uien die naar de koelcel moeten."
Hij keek naar de kratten, en toen naar haar, en nam het bovenste.
Uit de refter kwam eerst de stok, drie tikken op de tegels met een hele seconde ertussen, en daarna broeder Severinus, die in de doorgang bleef staan met zijn hand op de stijl. Hij had zijn winterjas over zijn habijt aan en de capuchon lag plat in zijn nek.
"Grazyna."
"Broeder."
"Is het twaalf uur of kwart over?"
"Er moet achtendertig kilo wortel in de ketel."
"Gisteren was het kwart over."
"Gisteren stond de ketel op de pit die niet brandt." Ze sneed de kop van een wortel, hield het stuk boven de bak en gaf het hem. Hij nam het aan met twee vingers, zoals je een pen aanneemt, en beet erin.
"Daar waar jij staat was de waslijn," zei hij. "Zes kranen, in het gelid, en in de zomer deden we de deuren naar de hof open. Wij aten om kwart voor twaalf, maar dan ging het middaggebed er eerst nog af."
"Dan at u om twaalf uur."
"Dan aten wij om twaalf uur," zei hij, en hij kauwde verder.
Mazen kwam terug voor het tweede krat en bleef bij de broodkratten staan. Daar lag sinds vrijdag een envelop, tussen het plastic en de bovenste krat, met een hoek die krom was getrokken door het vocht. Hij zette het krat neer, pakte de envelop bij de randen op en draaide hem naar het licht.
"Rechtbank Oost-Brabant," zei hij. "'s-Hertogenbosch. Afdeling bestuursrecht."

Het mes ging door, en nog een keer.
"Daar liggen ook twee bonnen van de bakker," zei Grazyna.
"Bij de rechtbank beginnen de termijnen te lopen op de dag dat zij versturen. Niet op de dag dat u opent." Hij hield de envelop nog steeds bij de randen, met het vensterglas naar haar toe, zodat ze haar eigen naam kon zien staan. "Deze is van woensdag. Dat is vijf dagen."
"Vijf dagen heeft nog nooit iemand iets gekost."
"Vijf dagen van veertien. Dan zijn er negen over, en in negen dagen moet er soms iets per post weg." Hij legde de envelop op het droge eind van de tafel, met twee vingers plat erop. "Ik doe dit voor het hele gebouw. Kamer 212. Ik lees wat er staat en ik schrijf op voor welke datum er iets moet. Vier mannen op mijn gang, twee boven, en de mevrouw van 108, voor haar heb ik de machtiging van het ziekenhuis gedaan. Het kost niets."
Grazyna legde het mes neer, draaide de envelop om en deed hem in de zak van haar schort. Op het venster bleef een natte duim staan, dwars over de tweede regel.
"De uien," zei ze.
Severinus had het stuk wortel op. Hij veegde zijn hand aan zijn habijt af en zette zijn stok een tegel verder.
"En," zei hij, "is het twaalf uur of kwart over?"
Om kwart over twee stond er een nummer op het scherm met tien cijfers en niets erboven.
"Wojcik."
"Spreek ik met mevrouw Grazyna Wojcik? U spreekt met Kaja Nowak." Een stem van iemand die zat. "Dzień dobry."
"Goedemiddag."
"Ik ben uw persoonlijk zaakbehandelaar."
"Van wie?"

"Van u. Ik heb uw dossier sinds november. Komt het nu uit?"
Grazyna klemde de telefoon tussen haar schouder en haar oor en schoof het eerste brood in de machine. Het mes liep aan en het geluid vulde de keuken tot in de bijkeuken, waar Amal de kuipen margarine op een plank zette.
"Ik hoor iets," zei Kaja.
"Er moeten tachtig boterhammen in de kar."
"Dan praat ik door. Ik heb uw voorstel voor me. Het zijn elf pagina's, maar het gaat om punt vier tot en met punt zeven." Papier, of een muis. "Punt vier is de forfaitaire tegemoetkoming. Punt vijf is de herziening van de terugvordering. Punt zes is de periode. Punt zeven is de kwalificatie opzet of grove schuld, en die vervalt in dit voorstel."
Het brood kwam er in twaalf sneden uit en viel om. Grazyna zette het rechtop en legde het op de plank.
"Nog een keer vanaf punt vijf."
Ze sloeg de rode knop in met de zijkant van haar hand. Het mes liep uit en stond stil met een tik.
"Punt vijf," zei Kaja. "De herziening. Van de eenenzestigduizend blijft in dit voorstel dertienduizend tweehonderd staan, en daarvan wordt vierduizend verrekend met de tegemoetkoming uit punt vier. Dat is de rekensom die er onder staat. Kunt u het volgen?"
"Dertien en vier."
"Negenduizend tweehonderd, uiteindelijk. Dat kunt u in zesendertig termijnen." Ze zei het sneller dan de rest. "Ik moet u wel zeggen dat dit alleen geldt als ik het voor eind februari in deze ronde kan meenemen."
"Mijn zaak staat op 10 maart."

"Dat weet ik, dat zit in het dossier. Ik zou het graag vóór die datum dicht hebben, voor u."
"Punt vier moet ik er dan ook bij voorlezen, want daar staat een bedrag in dat u niet met het andere moet verwarren. Vierduizend tweehonderd. Dat is het vaste bedrag, dat is voor iedereen hetzelfde en dat heeft met uw eigen cijfers niets te maken."
"Wanneer?"
"Zes weken na ondertekening, op het rekeningnummer dat bij ons bekend is. Dat nummer is van 2016, dus dat moet u nakijken."
"Die rekening is opgeheven."
"Dan stuurt u een kopie van een recent bankafschrift mee. Dat mag ook per mail, dat gaat sneller."
"Ik mail niet."
"Dan per post." Kaja zei het alsof ze het opschreef.
Grazyna schoof het tweede brood in en liet de machine lopen. Ze haalde de sneden er met twee handen uit, legde ze in rijen van tien en begon ze met het grote mes in de helft te snijden, schuin, omdat Amal het schuin deed en de bewoners het schuin kenden.
"Punt zes," zei Kaja. "De periode. Daar is uw gastouderschap genomen als één geheel, van 2012 tot en met 2015. Dat is in uw voordeel, want dan valt het onder dezelfde regeling en hoeven we niet per jaar uit te vragen. Klopt dat zo?"
Het mes ging door een rij van tien.
"Wat staat er precies?"
"Betrokkene was in de jaren 2012 tot en met 2015 als gastouder verbonden aan het gastouderbureau in Oss, waarvan de bemiddeling in 2016 is aangemerkt als frauduleus. Dat is de zin."
"2013 zit daar dus in."